

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов тезе: **Реторичка структура дискурса новинске књижевне критике у српском језику**

Кандидат: **Иван Трифуњагић, мастер филолошких наука**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију 15. маја 2015. Наставно-научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. др Мирослав Дудок, ред. проф.; ужа научна област: Словакистика (1998); Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, председник 2. др Твртко Прћић, ред. проф.; ужа научна област: Енглески језик и лингвистика (2006), Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, члан 3. др Миливој Алановић, доц., ужа научна област: Српски језик и лингвистика (2010), Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, члан 4. др Весна Половина, ред. проф., ужа научна област: Општа лингвистика (2001), Филолошки факултет Универзитета у Београду, чланица 5. др Вера Васић, ред. проф. у пензији, менторка; ужа научна област: Српски језик и лингвистика (2001), Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, чланица
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Иван (Каменко) Трифуњагић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 12.04.1974. године; Зрењанин, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив: Филозофски факултет УНС; Одсек за српски језик и лингвистику, Примењена лингвистика, дипломирани филолог – мастер.</p> <p>4. Година уписа на докторске студије : 2008/09. (настава почела у II семестру; обновљен упис 2010). назив студијског програма докторских студија: Филозофски факултет УНС, Језик и књижевност</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

РЕТОРИЧКА СТРУКТУРА ДИСКУРСА НОВИНСКЕ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

УВОД (18-22).

I. ТИПОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ НОВИНСКЕ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ. I. 1. ПОЈМОВНО-ТЕРМИНОЛОШКО ОДРЕЂЕЊЕ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ. I.2. КРИТЕРИЈУМИ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ (23-35).

II. МЕТОДОЛОШКА ПИТАЊА АНАЛИЗЕ ТЕКСТА. II.1. КОНЦЕПТУАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ РЕГИСТРА И ЖАНРА. II.2. МЕЂУОДНОС ТЕКСТА, ЖАНРА И ДИСКУРСА. II. 3. ЖАНРОВСКИ КОХЕРЕНТНИ МОДЕЛ. II.4. СЕКВЕНЦИЈАЛНИ МОДЕЛИ. 4.1. Микрожанровски аспект. 4.2. Елементарна жанровска карактеристика и проблем „хибродости“ жанра. II.5. ДЕФИНИСАЊЕ ПРЕДМЕТА И КОРПУСА ИСТРАЖИВАЊА (36-60).

III. ТЕКСТУАЛНЕ КАТЕГОРИЈЕ КОХЕРЕНТНОСТИ И ИНТЕНЦИОНАЛНОСТИ И ТЕОРИЈА РЕТОРИЧКЕ СТРУКТУРЕ. III.1. КОХЕРЕНТНОСТ И ИНТЕНЦИОНАЛНОСТ. III.2. ТЕОРИЈА РЕТОРИЧКЕ СТРУКТУРЕ. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 1: примена ТРС на текст новинске књижевне критике. III.3. ПРИСТУП АНАЛИЗИ НОВИНСКЕ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ. III.4. ХИПОТЕЗА О МАКРОСТРУКТУРАМА. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 2.1: анализа новинске књижевне критике према секвенцијалном моделу. III.5. МЕТОДОЛОШКА ПРАКСА ТЕОРИЈЕ РЕТОРИЧКЕ СТРУКТУРЕ. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 2.2: анализа новинске књижевне критике према моделу *теорије реторичке структуре*. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 2.3: упоредни преглед анализе према секвенцијалном моделу и према ТРС (61-95).

IV. СТУДИЈЕ СЛУЧАЈА РЕТОРИЧКИХ СТРУКТУРА НОВИНСКЕ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ. IV.1. АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОКРИТИЧКИХ ПРИКАЗА. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 1: *Неистражени живот није вредан живљења*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 2: *Случајни писац МБ*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 3: *Трилер наше стварности*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 4: *Босански реквијем*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 5: *Говорити о тишини*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 6: *Људи, избеглице*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 7: *Оставио је срце на Косову*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 8: *Причица од претеклица*. СТУДИЈА СЛУЧАЈА 9: *Очима и шакама – обнажити себ*. IV.2. ЗАСТУПЉЕНОСТ ДИСКУРСНИХ ФУНКЦИЈА У РЕТОРИЧКИМ ОДНОСИМА ТЕКСТА (96-163).

V. ЖАНРОВСКА ВАРИЈАЦИЈА КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ. V.1. УПОРЕДНА АНАЛИЗА КЊИЖЕВНОКРИТИЧКОГ ПРИКАЗА И ЕСЕЈА. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 3.1: *Весели мушкарци сербски*. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 3.2: *Поетика дискрепанције*. ОГЛЕДНИ ПРИМЕР 3.3: *Магија комедије нарави*. V.2. ЗАКЉУЧНО О ЖАНРОВСКОЈ ВАРИЈАЦИЈИ КЊИЖЕВНЕ КРИТИКЕ. (164-196).

VI. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА (197-200).

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА (201-208).

Табела 22; слика 34.

VI ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У уводном поглављу (Увод) кандидат Иван Трифуњагић прво предочава проблем одређења жанра и дискурсних функција новинске књижевне критике, а затим представља структуру докторске дисертације.

У првом поглављу (Типолошке карактеристике новинске књижевне критике) у циљу појмовно-терминошког одређења новинске књижевне критике и предочавања њених основних параметара, позивајући се на релевантну литературу из домена проучавања жанра, текста и дискурсних функција, кандидат поставља питање да ли се информисање, тумачење значења и изрицање вредносног суда, уз лични критичарев ангажман, као обележја новинске књижевне критике са књижевно-теоријског становишта могу сматрати утврђеним жанровским концептом са изграђеном схематском структуром која функционално испуњава циљеве дате дискурсне заједнице. Констатујући да се појмовно одређење новинске књижевне критике, што укључује и њену функцију, не може извести са становишта само једног дисциплинарно-методолошког приступа, кандидат се залаже за анализу новинске књижевне критике и са становишта лингвистике текста, будући да је у тако усмереним истраживањима потврђена претпоставка о високом степену подударности између реторичке структуре текста и његових дискурсних функција.

Друго поглавље (Методолошка питања анализе текста) подељено је у пет поглавља, од којих су прва четири посвећена утврђивању кључних појмова и представљању релевантних методолошких приступа за анализу жанра/текста новинске књижевне критике, а пето представљању корпуса истраживања. Критички приступ литератури из неколико лингвистичких дисциплина и приступа (Berzánovich, Egg, Redeker 2008; Bhatia 1993; Biber, Conrad 2009; De Beaugrande, Dressler 1981; Dudley-Evans 1994; Eggins, Martin 1997; Halliday et al. 1964; Halliday 1978; Halliday, Hasan 1985; Halliday 2004; Johns 1997; Neuboeck 2009; Hoey 2001; Hyland 2002; Matthiessen, ed. 2010; Paltridge 2002; Sanders, Sporen 1999; Swales 1990. и др.), те зналачки изведено представљање кохерентног модела жанра, те композитних, цикличних и циклусних принципа комбиновања покрета код секвенцијалних модела и елементарне жанровске категорије као основе за идентификацију релације међу текстуалним структурама омогућили су кандидату Ивану Трифуњагићу дефинисање предмета истраживања – реторичка структура дискурса новинске књижевне критике као једног поливалентног, хибридног жанра са елементима жанра вести и коментара. Уже формулисан предмет истраживања своди се на утврђивање зависности између жанровских обележја новинске књижевне критике, комуникацијске сврхе, детерминисане дискурсним функцијама информисања (формална и садржинска факта о књижевном делу), тумачења значења (интерпретација), процењивања значаја књижевног дела (вредносни суд) и ауторепрезентовања критичара (коментар), те њене реторичке структуре. Избор текстова новинске књижевне критике био је, како кандидат наводи, условљен расположивом продукцијом књижевнокритичких приказа у дневним новинама, при чему се профил дневних новина сматрао контекстуалним фактором првог реда; укупан корпус чине: текстови објављени у Политици, Вечерњим новостима, Данасу и Е-новинама током 2013. године (41 текст), пет текстова – два новинска приказа, два текста која се формално могу одредити као прикази, и један као есеј, објављени 2010, 2011. и 2012.

Треће поглавље (Текстуалне категорије кохерентности и интенционалности и теорија реторичке структуре), које је, уз наредно (Студије случаја реторичких структура новинске књижевне критике), централно поглавље ове докторске дисертације садржи пет потпоглавља у која су укључена и два огледна примера (ОП 1: примена ТРС на текст новинске књижевне критике, и ОП 2 (2.1, 2.2, 2.3) анализа новинске књижевне критике према секвенцијалном моделу, анализа новинске књижевне критике према моделу *теорије реторичке структуре*, и упоредни преглед анализе према секвенцијалном моделу и према ТРС). Кандидат прво разматра феномене кохерентности и интенционалности текста да би након тога представио теорију реторичке структуре (ТРС) (W. Mann, S. Thompson). Теоријско-методолошко диференцирање приступа ТРС, секвенцијалних модела и концепта жанра проблематизовало је, како истиче, учење о макроструктурама (Van Dijk). Наиме, дискурсни типова хетерогене природе који синтетишу различите елементарне жанровске категорије (информатива, наратива, аргументатива, персуасива, експанатива и других) налажу примену једног синкретичког модела који комбинује методе ТРС, и жанровског модела и дискурсно-аналитичких модела који оперишу макроструктурама или покретима. Потврду аналитичке валидности таквог

теоријско-методолошког приступа представља хипотеза о жанровској варијацији којом је објашњен процес реконтекстуализације дискурских категорија од глобалног значаја. Значај овако усмереног приступа, из перспективе три различита лингвистичка модела, потврђују и представљени огледни примери, а посебно прецизно израђени дијаграми (Слика 9, 10), који омогућавају праћење линеарне прогресије текста и увид у кохеренцију дискурских функција на свим нивоима реторичке структуре.

Четврто поглавље (Студије случаја реторичких структура новинске књижевне критике) централно је поглавље у којем је кандидат Иван Трифуњагић показао способност да на основу доброг познавања литературе и критичког процењивања експланаторне моћи изабраних приступа приступи самостално креираном научноистраживачком методу и на девет одабраних примера прикаже међузависност реторичке структуре и дискурских функција, што је кључни регулациони фактор прагматичке матрице жанра.

На основу анализе студија случаја кандидат закључује да се текстуални сегменти који су различито прагматички интерпретирани управљају релацијама у функцији остваривања комуникацијског циља под истим условима под којима се на нивоу текстуалне кохеренције, где се реторички односи успостављају између експлицитних и имплицитних пропозиција (реторичких јединица без жанровског обележја) у оквирима структура са једнообразном дискурсном функцијом. Како је употреба реторичких односа у формирању глобалних реторичких стратегија такође мотивисана и ауторским интенцијама које делују у оквирима појединачних дискурских функција жанра, питање разликовања текстова новинске књижевне критике разрешава се у домену ефеката које значењске релације остварују делујући између структура од прагматичког значаја. Урађене студије случаја потврђују да се различите дискурсне функције комбинују по одређеним, условно речено, задатим правилима, односно да се издвајају типични обрасци њиховог комбиновања. Приложене табеле комбинација моноклеусних и мултинуклеусних реторичких односа и дискурских функција (Табела 16-22) то веома добро показују.

Пето поглавље (Жанровска варијација књижевне критике) обухвата упоредну анализу књижевнокритичког приказа и есеја, објављених у Е-новинама, на веб сајту издавача и у књижевном часопису, што је представљено на три огледна примера, обрађена по истом теоријско-методолошком моделу као и студије случаја у четвртом поглављу. Упоредна анализа текстова књижевне критике у облику приказа и есеја показала је да је за жанровско разликовање према дискурским категоријама функција и предмета значајним показују и контекстуални фактори медијског простора, комуникацијског циља и ауторских интенција, али и да је уређивање текстуалних структура релевантан индикатор жанровске варијације.

У завршном поглављу (Закључна разматрања) кандидат Иван Трифуњагић враћа се на питања постављена у прва три поглавља и на основу спроведене анализе у четвртом и петом поглављу изводи неколико веома значајних закључака теоријско-методолошке нарави. Аутор закључује да је за жанр новинске књижевне критике типична прагматичка матрица која се састоји из дискурских функција (прагматичких категорија): информисање – тумачење значења – значај књижевног дела, а опционално и ауторепрезентовање као функцију реторичког наглашавања ауторског става (1); да жанр новинске књижевне критике почива на најмање два основна дискурсна типа – информатива и аргументатива, чиме се нарушава претпостављени прототипични структурни образац изворних дискурса (2); да у пракси не постоје чисти жанровски облици и да се елементарна жанровска категорија не може сматрати коначним регулативним начелом текстуалних структура новинске књижевне критике (3). Извојени закључци воде кандидата једном, за теоријско-методолошке приступе проучавању текста/дискурса, битном закључку: методолошка пракса секвенцијалних модела с ослонцем на интерпретативном моделу заснованом на макроструктурама, не даје валидне резултате када се примењују на дискурсима варијабилног жанровског устројства, без обзира на то да ли се структурне промене дешавају у домену ауторске реторике, када се трансформише жанровска матрица, или на пољу прагматичке измене комуникацијског циља, из чега следи да реторичка структура има двоструку функцију што омогућава увид у линеарну (тематску) прогресију и кохеренцију текста.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Трифунјагић, Иван (2007). Бирокупатизација језика у новинском тексту (нивои категоризације именичких појмова и декомпоновани предикат). *Прилози проучавању језика* 38: 229–242.

Трифунјагић, Иван (2011). Дискурсне функције жанра и реторичка структура текстова новинске књижевне критике. *Зборник за језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду* 1: 101–117.

Трифунјагић, И. (2012). „Жанровска компонента у књижевној критици“. „Улазница“, *časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja*, br. 229-230, Зрењанин : Градска народна библиотека „Жарко Зрењанин“: 245-256.

Trifunjađić, I. (2012). „Retorička struktura novinske književne kritike romana „Derviš i smrt“ Meše Selimovića”. *Zbornik radova (knj. I)*, Sarajevo : Bosansko filološko društvo: 128-143. (чланак је објављен и у: Филолог, часопис за језик, књижевност и културу, IV, број 8: 98-109.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Закључци односно резултати спроведеног истраживања вишеструко су значајни. Истраживање је потврдило нужност повезивања различитих теоријско-методолошких приступа у анализи конкретног текста/дискурса, што доприноси и усавршавању изабраних приступа – жанровског, секвенцијалног, текстуалног модела кохерентности и интенционалности и теорије реторичке структуре. Примењени проседеи у анализи примера, табеларни прикази и детаљно урађени дијаграми узорни су и примењиви и у истраживањима других примера различитих текстова/дискурса.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Прикази и тумачење резултата су детаљни и свеобухватни, изведени са различитих теоријско-методолошких становишта, на основу критичког приступа релевантној литератури, чему доприносе и детаљно урађене табеле с напоредним приказом дискурсних функција и реторичких односа и дијаграми реторичке структуре текстова.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме: **ДА**

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе: Дисертација садржи све битне елементе: кључну документацијску информацију (Key word documentation), садржај, сажетак (Abstract), текст подељен у шест поглавља, списак извора и литературе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци:
– по предмету и циљу истраживања: испитивање реторичке структуре и дискурских функција једног хибридног жанра – новинске књижевне критике, условљеног предметом и функцијом текста и медијем;
– по ширини теоријско-методолошког оквира и његовој примени у анализи примера;
– по примењивости датих аналитичких процедура на текстове/дискурсе другачијег жанра;
– по показаној и објашњеној вези и хијерархизацији односа између реторичке структуре текста, дискурских функција и жанра.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:
Дисертација нема недостатака који би утицали на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

- **да се докторска дисертација прихвати, а кандидату Ивану Трифуњагићи, мастеру филолошких наука, одобри одбрана.**
-

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

ред. проф. др Мирослав Дудок, председник

ред. проф. др Твртко Прћић, члан

доц. др Миливој Алановић, члан

ред. проф. др Весна Половина

др Вера Васић, ред. проф. у пензији, менторка

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.